

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Гуманітарно-педагогічний факультет

ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри журналістики

та мовної комунікації

_____ проф. Світлана ХАРЧЕНКО

«___» _____ 2025 р.

ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ БАКАЛАВРА

на тему:

**«ПІДГОТОВКА СЕРІЇ РЕПОРТАЖІВ ПРО ЖИТТЯ МОЛОДІ
В УМОВАХ ВІЙНИ»**

Спеціальність 061 Журналістика

Гарант освітньої програми
доктор філологічних наук, професор

Світлана ХАРЧЕНКО

Керівник дипломного проєкту бакалавра
кандидат філологічних наук

Наталія АДАМЧУК

Виконала

Тетяна ЗАДОРОЖНЯ

КИЇВ – 2025

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Гуманітарно-педагогічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри журналістики
та мовної комунікації
Світлана ХАРЧЕНКО
« » 2025 р.

ЗАВДАННЯ
на виконання дипломного проєкту бакалавра студентці
Задорожній Тетяні Русланівні

Спеціальність 061 Журналістика

Тему дипломного проєкту бакалавра: **«Підготовка серії репортажів про життя молоді в умовах війни»** затверджено наказом ректора НУБіП України від 27 січня 2025 р. № 90 «С».

Термін подання завершеної роботи на кафедру 01.05.2025

Вихідні дані до дипломного проєкту бакалавра. У межах дипломного проєкту на тему «Підготовка серії репортажів про життя молоді в умовах війни» було проведено дослідження, спрямоване на вивчення соціального самопочуття, адаптації та життєвих стратегій молодих людей в умовах повномасштабного вторгнення. Джерелом дослідження слугували дані, зібрані в результаті опитування мешканців м. Київ — через безпосереднє проведення опитувань. Для реалізації проєкту створено серію з двох відеорепортажів, які опубліковано на YouTube-каналі, орієнтованому на молодіжну аудиторію.

Перелік питань, які потрібно розробити: проаналізувати які основні зміни відбулися в житті української молоді з початком повномасштабної війни, яку роль відіграють молоді люди в умовах воєнного стану: волонтерство, ЗСУ; висвітлити життя молоді у воєнних реаліях, вплив воєнних подій на стиль, зміст і форму навчання.

Дата видачі завдання «01» жовтня 2024 р.

Керівник дипломного проєкту бакалавра
кандидат філологічних наук

Наталія АДАМЧУК

Завдання прийняла до виконання

Тетяна ЗАДОРОЖНЯ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЖАНРУ РЕПОРТАЖУ	7
1.1. Особливості журналістського репортажу: жанрові характеристики та структура.....	7
1.2. Специфіка висвітлення воєнних подій у сучасній журналістиці.....	12
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ РЕПОРТАЖІВ ПРО ЖИТТЯ МОЛОДІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	18
2.1. Джерела інформації та методи збору матеріалу для репортажу.....	18
2.2. Етичні аспекти створення репортажів про молодь у кризових умовах.....	24
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ СЕРІЇ РЕПОРТАЖІВ.....	31
3.1. Аналіз зразків репортажів на воєнну тематику.....	31
3.2. Власна серія репортажів: концепція, структура, реалізація.....	34
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	52

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасна молодь живе в умовах інформаційного суспільства, де процеси соціалізації, громадянського становлення та самореалізації значною мірою відбуваються під впливом засобів масової комунікації. Війна, що триває в Україні, значно посилила роль медіа у формуванні суспільної думки, поширенні правдивої інформації та підтримці громадянського духу. Особливо важливим стало не лише споживання медіаконтенту, а й його створення, адже молодь активно долучається до інформаційного простору через соціальні медіа.

Соціальні мережі та мультимедійні платформи стали майданчиком для обміну досвідом, підтримки один одного та документування реалій сьогодення. Молоді люди мають змогу не лише дізнаватися про події навколо, а й самостійно створювати контент, який впливає на суспільну думку та сприяє формуванню громадянської свідомості. Проте в умовах війни інформаційний простір стає також полем боротьби, що створює загрозу маніпуляцій та дезінформації. Потребує особливої відповідальності від журналістів та незалежних медіавиробників, які прагнуть передавати правдиву картину подій.

Важливим аспектом є і розвиток медіаграмотності молоді, яка повинна вміти розрізняти достовірну інформацію, критично її аналізувати та використовувати медіаконтент для власного розвитку та громадянської самоідентифікації. Саме тому підготовка серії репортажів про життя молоді в умовах війни є надзвичайно актуальною, адже дозволяє фіксувати реальні історії, сприяти поширенню об'єктивної інформації та залучати молодь до активного висвітлення власного досвіду.

Метою дослідження є підготовка серії репортажів, що відображають реальний стан життя молоді в умовах війни, а також аналіз змін у їхньому повсякденному житті, освітніх процесах, професійній діяльності та суспільній активності.

Для досягнення цієї мети поставлено такі **завдання**:

- 1) Дослідити жанрові характеристики журналістського репортажу, його особливості, структуру та відмінності від інших жанрів публіцистики.
- 2) Проаналізувати специфіку висвітлення воєнних подій у сучасній журналістиці, зокрема тенденції, методи та етичні виклики, з якими стикаються журналісти.
- 3) Визначити основні джерела інформації та методи збору матеріалу для створення репортажів про життя молоді в умовах війни.
- 4) Окреслити етичні аспекти підготовки репортажів про молодь у кризових ситуаціях, зокрема морально-етичну відповідальність журналіста.
- 5) Проаналізувати зразки репортажів на воєнну тематику з метою виявлення ефективних журналістських підходів та стилістичних рішень.
- 6) Розробити концепцію та структуру власної серії репортажів, що висвітлюватимуть життя молоді в умовах війни.

Об'єктом дослідження є соціальні та комунікативні процеси, що відбуваються серед української молоді в умовах війни, зокрема через засоби масової інформації та соціальні мережі.

Для досягнення поставленої мети використовувалися такі **методи**:

- контент-аналіз медіа;
- інтерв'ювання (глибинні та експертні інтерв'ю);
- спостереження;
- аналіз документальних матеріалів;
- соціологічне опитування.

Наукова та практична значущість. Проведене дослідження має як наукову, так і практичну цінність. Його результати можуть бути використані журналістами, соціологами, психологами та іншими фахівцями для розуміння суспільних змін, що відбуваються в молодіжному середовищі під час війни. Підготовлена серія репортажів слугуватиме інформаційним джерелом для широкої аудиторії, сприятиме кращому розумінню проблем молоді та допоможе у виробленні рекомендацій щодо їх підтримки.

Завдяки використанню сучасних медіа, молодь отримала можливість не лише документувати власний досвід, а й активно впливати на громадську думку. Водночас це вимагає розвитку критичного мислення, медіаграмотності та відповідального ставлення до створення контенту. Виконане дослідження сприяє підвищенню якості журналістського висвітлення життя молоді під час війни та допомагає розробити етичні підходи до роботи в кризових умовах.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження апробовано на Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих науковців і студентів (Чернігів, 25 березня 2025 р.) у доповіді «Медіаконтент для молодіжної аудиторії: тематика, формати, особливості поширення», Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку» (Київ, 01 травня 2025 р.) у доповіді «Специфіка підготовки репортажів про війну в Україні для іноземної аудиторії», IV Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих науковців «Сучасні тенденції в медіагалузі» (Київ, 05 травня 2025 р.) у доповіді «Жанрові характеристики журналістського репортажу».

Структура роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 56 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЖАНРУ РЕПОРТАЖУ

1.1. Особливості журналістського репортажу: жанрові характеристики та структура

Репортаж є одним із найбільш оперативних і динамічних жанрів журналістики, що базується на безпосередньому спостереженні журналіста за подією. Його головною особливістю є достовірність поданої інформації, оскільки журналіст виступає очевидцем або учасником того, що відбувається. Репортаж дозволяє аудиторії максимально зануритися в атмосферу події, відчути її напруженість, динаміку та значущість.

В умовах війни репортаж набуває особливої ваги, адже саме цей жанр дозволяє оперативно передавати реальну картину того, що відбувається. Він є джерелом інформації не лише для громадськості, а й для історії, фіксуючи події у їхній первісній формі. Завдяки репортажу глядачі, читачі та слухачі можуть отримати достовірну інформацію про військові дії, гуманітарну ситуацію, життя цивільного населення та умови, в яких перебуває молодь у період збройного конфлікту.

Основною характеристикою репортажу є його документальність, що відрізняє його від художньо-публіцистичних жанрів. Тут не допускається жодних домислів, реконструкцій чи вигадок – журналіст фіксує лише те, що дійсно відбулося. Водночас цей жанр передбачає активну роль репортера, який не просто передає факти, а й ділиться своїми спостереженнями, емоціями та аналізом події.

Репортаж ґрунтується на кількох ключових складових, які визначають його жанрову специфіку. Перш за все, це предмет репортажного відображення, яким є реальна подія, що має чітко виражену динаміку і певну завершеність у часі та просторі [3]. Важливо, щоб ця подія мала суспільне значення і викликала інтерес аудиторії.

Другою важливою складовою є авторське завдання. Репортаж покликаний не лише оперативно та достовірно зафіксувати подію, а й передати її динаміку, атмосферу, суб'єктивне сприйняття репортером. Це означає, що журналіст має знайти баланс між власним баченням і об'єктивним представленням фактів.

Наступним ключовим елементом є методи відображення. У репортажі журналіст використовує безпосереднє спостереження, аналізує власні враження та передає атмосферу події за допомогою точного опису деталей, діалогів, цитат і звукових ефектів (якщо йдеться про телерепортаж). Важливо, щоб репортаж був максимально наближеним до життя і відтворював події в реальному часі. Ще однією принциповою ознакою репортажу є ефект присутності. Завдяки точному опису, динаміці розповіді, використанню діалогів та деталізованому відтворенню подій журналіст створює відчуття, що глядач або читач перебуває безпосередньо на місці події. Це одна з головних відмінностей репортажу від аналітичних або інформаційних жанрів, які можуть подавати події у більш узагальненій або ретроспективній фо.

Репортаж має низку унікальних рис, які відрізняють його від інших жанрів журналістики. Перш за все, це послідовне відтворення події, яке відповідає її природному розвитку в часі та просторі. Журналіст не просто повідомляє про факт, а показує його поступовий розвиток, що створює відчуття реального часу. Репортаж дозволяє глядачеві чи читачеві «переживати» подію разом з автором, немов знаходитися безпосередньо на місці події, відчувати її напруженість і динамічність. Це досягається через опис процесів, що розгортаються, використання прямої мови, цитат учасників подій, а також через детальне висвітлення емоційного стану людей, що беруть участь у події. Така специфіка дозволяє створювати враження безперервного потоку часу, де кожна дія має свою вагу і важливість [15].

Другим важливим аспектом є наочність. Репортаж має передавати події через конкретні деталі, діалоги, репліки та образи, що дозволяє читачеві або глядачеві краще уявити ситуацію. Важливу роль відіграють дрібні, на перший погляд, деталі, які додають живості та автентичності матеріалу. Це може бути

опис зовнішності людей, їхніх жестів, реакцій, звуків, запахів або навіть кольорів навколишнього середовища, що допомагає створити чітке уявлення про місце події та атмосферу, яка в ній панує. Репортаж має бути «живим» і емоційно насиченим, аби максимізувати ефект присутності, що дозволяє аудиторії не тільки побачити події, але й відчувати їх.

Наочність у репортажі сприяє формуванню цілісного сприйняття ситуації. Візуальні і звукові образи, що супроводжують опис події, створюють багатшарову картину, що дає змогу уявити не тільки саму подію, а й її атмосферу, емоційний контекст і вплив на людей. Завдяки такій деталізації, репортаж стає більше ніж просто звіт – він перетворюється на яскраве, чуттєве відображення реальності, що має значення не тільки для документального фіксування фактів, але й для емоційного залучення аудиторії до події [1, с. 8].

Також важливою характеристикою є гранична документальність. Репортаж не терпить вигадок, авторських домислів чи перебільшень – у ньому допускається лише та інформація, яку журналіст отримав безпосередньо на місці події або з достовірних джерел. Ще однією особливістю є образна аналітичність. Репортер не лише фіксує події, а й аналізує їхній розвиток, намагаючись відповісти на ключові питання: що сталося, чому це сталося і які можуть бути наслідки?

Не менш важливою рисою є емоційне забарвлення. Оскільки репортаж передбачає безпосередню присутність журналіста, він часто супроводжується емоційною оцінкою події. Надає йому додаткової переконливості та залучає аудиторію до переживань, пов'язаних із подією (рис. 1.1).

Телерепортаж має свої особливості, зумовлені його аудіовізуальною природою. Одна з головних вимог до цього формату – прямий репортаж з місця подій, тобто журналіст має працювати безпосередньо на локації, а не лише переказувати події за зібраними матеріалами [16].

Другим важливим аспектом є подвійне авторство: телекамера фіксує події об'єктивно, проте репортер додає до них свій суб'єктивний коментар, що створює ефект поєднання двох рівнів сприйняття реальності. Крім того,

телерепортаж часто використовує синхронний звук, що означає передавання не лише коментаря журналіста, а й голосів учасників події, природних шумів, що додає матеріалу автентичності.

Рис.1.1.Жанрові особливості репортажу

Залежно від способу подачі, репортажі можуть бути різних типів. Наприклад, прямий репортаж виходить в ефір у момент події, тоді як фіксований є попередньо записаним і змонтованим матеріалом.

За специфікою звукового супроводу репортаж може бути синхронним (передає природні звуки та голоси учасників події) або німим (з використанням закадрового тексту диктора).

Також репортажі поділяються за тематикою: репортаж подій висвітлює конкретну подію (наприклад, бойові дії, гуманітарну кризу), тоді як тематичний (проблемний) репортаж зосереджується на певному суспільному явищі (наприклад, вплив війни на життя молоді) [4].

Репортаж є важливим жанром сучасної журналістики, особливо в умовах війни. Він дозволяє оперативно передавати достовірну інформацію, зберігаючи її документальну точність і емоційну насиченість. Журналіст, працюючи над репортажем, повинен не лише передавати факти, а й допомагати аудиторії

глибше зрозуміти контекст події. У наступних розділах будуть розглянуті методи підготовки репортажів, їхня структура та особливості створення матеріалів про молодь у воєнний час.

Репортаж є важливим і динамічним жанром журналістики, який дає можливість аудиторії безпосередньо зануритися в атмосферу події через точне, об'єктивне та емоційно насичене відображення реальності. Його документальність, оперативність і здатність передавати динаміку подій у реальному часі роблять цей жанр незамінним, особливо в умовах війни. Репортаж дозволяє зафіксувати події так, як вони відбуваються, без домислів і вигадок, що робить його надзвичайно важливим джерелом інформації як для громадськості, так і для історії [6, с. 34].

Особливо в умовах збройного конфлікту, репортаж дозволяє не лише оперативно передавати факти, а й створювати ефект присутності, що дає можливість глибше відчувати важливість і значущість події. Репортер у своєму матеріалі має не лише фіксувати факти, але й активно передавати власні спостереження, емоції, атмосферу, що сприяє повному розумінню ситуації.

У телерепортажах особливу роль відіграють аудіовізуальні елементи, які додають автентичності та емоційної глибини, використовуючи синхронний звук і коментарі репортера. Це створює ефект двох рівнів сприйняття реальності, що підсилює ефективність репортажу.

Таким чином, репортаж є надзвичайно важливим інструментом у висвітленні подій, що відбуваються в реальному часі, і має велику роль у передачі емоційного та документального змісту, особливо в умовах війни. У подальших розділах будуть детальніше розглянуті методи підготовки репортажів, їхня структура та особливості створення матеріалів, зокрема про молодь під час збройного конфлікту.

1.2. Специфіка висвітлення воєнних подій у сучасній журналістиці

Сучасний інформаційний простір є надзвичайно насиченим різноманітним медіаконтентом, який визначає спосіб сприйняття подій, що відбуваються у світі. Особливо важливу роль медіа відіграють під час воєнних конфліктів, коли від оперативності, точності та достовірності інформації залежить не лише громадська думка, а й моральний стан суспільства, ефективність міжнародної підтримки та навіть безпека людей.

Війна в Україні стала одним із наймасштабніших інформаційних викликів XXI століття, оскільки поряд із класичними засобами масової інформації (телебачення, радіо, друковані медіа) величезну роль у висвітленні подій відіграють соціальні мережі, цифрові платформи та незалежні журналісти. Змінило сам підхід до журналістського висвітлення війни, зробивши його не лише швидким і доступним для широкого загалу, але й створивши певні ризики щодо поширення дезінформації та маніпуляцій.

Медіаконтент, що використовується для висвітлення війни, може бути різного характеру: текстовий, аудіовізуальний, цифровий, мультимедійний. Його мета – інформувати, пояснювати, аналізувати та допомагати громадянам адаптуватися до нових умов [25].

Військова журналістика потребує не лише дотримання професійних стандартів, але й особливої відповідальності. Як зазначає Садівничий (2017), ефективний медіаконтент має бути оперативним, актуальним, достовірним, тематично спрямованим і контекстним. У висвітленні воєнних подій особливого значення набуває правдивість поданої інформації, адже будь-яка помилка або перекручення фактів можуть мати фатальні наслідки, зокрема для військових, цивільного населення чи міжнародних відносин [30].

Завдяки розвитку цифрових технологій суттєво змінилися джерела створення контенту. Якщо раніше воєнні репортажі готували виключно професійні журналісти, то сьогодні значна частина інформації надходить від самих очевидців подій – військових, волонтерів, цивільних громадян, які діляться відео, фото та текстами у соціальних мережах. Такий формат отримав назву «користувацький контент» (User-Generated Content), і він відіграє важливу

роль у формуванні громадської думки та донесенні інформації до міжнародної спільноти.

Однак варто зазначити, що цей тип контенту має свої недоліки: заангажованість автора, відсутність перевірки фактів, можливість маніпуляцій або подання інформації у вигідному для певної сторони світлі. Саме тому професійна журналістика повинна мати чіткі механізми верифікації контенту, щоб уникнути розповсюдження фейків і дезінформації.

Залежно від форми поданої інформації, у висвітленні воєнних подій розрізняють кілька основних видів контенту:

1. Вербальний контент – текстові матеріали, статті, блоги, репортажі, інтерв'ю. Цей тип контенту залишається основним у традиційній журналістиці, оскільки дозволяє детально аналізувати події, надавати експертні коментарі, пояснювати контекст військових операцій та їхні наслідки.
2. Візуальний контент – фотографії, інфографіки, відео, карти. Він має значний вплив на аудиторію, оскільки дозволяє швидко передати інформацію та викликати емоційний відгук. Згідно з дослідженнями (Дорошкевич & Томко, 2020), люди запам'ятовують до 80% інформації через зорові образи, що робить візуальний контент найефективнішим засобом комунікації під час війни [18].
3. Аудіоконтент – радіопередачі, подкасти, голосові повідомлення. Використовується для роз'яснення ситуації, аналітики, свідчень очевидців.
4. Комбінований (змішаний) контент – поєднання тексту, аудіо та візуальних елементів у мультимедійних матеріалах, інтерактивних репортажах, VR-технологіях тощо [20].

Окрему роль у висвітленні війни відіграє відеоконтент, який найчастіше використовується у формі репортажів, прямих включень, відеоблогів або записів бойових дій. Телевізійні репортажі з фронту стали важливим джерелом інформації для населення та міжнародної спільноти, оскільки вони дозволяють

оперативно показати ситуацію у зоні бойових дій та вплив війни на цивільне населення.

Однією з головних проблем журналістики у воєнний час є забезпечення безпеки журналістів. Репортери, які працюють на передовій, ризикують життям, аби передати правдиву інформацію. Міжнародні організації, такі як «Репортери без кордонів», наголошують на важливості захисту журналістів у зонах бойових дій, однак, на жаль, багато кореспондентів стають мішенями під час збройних конфліктів.

Ще одним викликом є інформаційні війни та маніпуляції. Війна ведеться не лише на полі бою, а й у медіапросторі, де кожна сторона намагається впливати на громадську думку. Використання фейкових новин, пропаганди, маніпулятивних методів подачі інформації є поширеним явищем, і журналісти повинні бути особливо уважними до перевірки джерел та фактів [23].

Крім того, у висвітленні воєнних подій постає питання етики та відповідальності. Журналісти мають дотримуватися професійних стандартів, уникати сенсаційності, не розголошувати інформацію, яка може зашкодити військовим операціям або поставити під загрозу життя людей. Важливим аспектом є дотримання принципу гуманності – уникнення демонстрації шокуючих або надто жорстоких кадрів без вагомої інформаційної потреби.

Воєнна журналістика – це особливий напрям інформаційної діяльності, що вимагає високої відповідальності, адже помилкова або маніпулятивна інформація може мати катастрофічні наслідки. Репортажі, статті, аналітичні матеріали та навіть меми чи відеоролики можуть впливати на моральний стан суспільства, мобілізаційну готовність, міжнародну підтримку та загальну картину подій [22, с. 120].

Однією з ключових особливостей сучасної журналістики є активне використання візуального контенту для подання інформації. Візуальні матеріали є потужним засобом комунікації, оскільки людина сприймає та запам'ятовує зорові образи швидше, ніж текстову інформацію. Саме тому такі засоби

візуалізації, як фотографії, відео, інфографіка, карти, чарти, комікси, карикатури та навіть меми, широко застосовуються у військовій журналістиці.

Фотографії та відео є найпотужнішими інструментами, оскільки вони створюють ефект присутності та дозволяють глядачеві побачити війну «очима очевидця». Репортажні кадри з місця подій часто мають сильний емоційний вплив, сприяючи співпереживанню та залученню аудиторії до обговорення конфлікту.

Інфографіка також відіграє важливу роль у поданні складної інформації, дозволяючи систематизувати та наочно представити дані про хід бойових дій, втрати, гуманітарну ситуацію тощо. Завдяки картам, схемам і графікам журналісти можуть пояснювати динаміку конфлікту у зрозумілій і доступній формі [24].

Цікаво, що навіть меми стали частиною інформаційної війни. Як форма візуального контенту, меми можуть бути іронічними, саркастичними або емоційно забарвленими зображеннями, що швидко поширюються в соціальних мережах. У контексті війни вони використовуються не тільки як спосіб гумористичного осмислення реальності, а й як елемент інформаційної боротьби – для підтримки морального духу суспільства, висміювання ворога чи поширення певних наративів.

Значну роль у висвітленні військових подій відіграють аудіо- та відеоматеріали, що набули поширення завдяки розвитку цифрових платформ. Телебачення, YouTube, TikTok, Instagram та інші платформи стали основними каналами поширення відеоконтенту про війну.

До найважливіших форматів військової журналістики відносяться:

- Репортажі з місця подій – документальні відео та прямі включення, які дозволяють отримати оперативну інформацію про ситуацію на фронті чи в тилу.
- Інтерв'ю з військовими, волонтерами та постраждалими – допомагають глибше розкрити людський вимір війни, показати її наслідки через особисті історії.

- Документальні фільми та спецпроекти – триваліші за форматом матеріали, які аналізують події у глибшому контексті.
- Подкасти та аудіорепортажі – розповіді про війну у форматі звуку, що дозволяють слухачам отримати аналітичну інформацію або свідчення очевидців [7].

Окремо варто згадати про аудіовізуальні технології, такі як інтерактивна та анімаційна інфографіка, 3D-реконструкції бойових дій, віртуальні тури зруйнованими містами, що використовуються у міжнародних ЗМІ для створення ефекту повного занурення в події.

Сучасна війна ведеться не лише на полі бою, а й у медіапросторі, де соціальні мережі відіграють важливу роль у формуванні громадської думки. Платформи, такі як Facebook, Twitter, Telegram, TikTok, стали основними каналами для поширення новин, фото, відео та особистих історій з фронту.

Соціальні мережі мають кілька специфічних особливостей, що впливають на подання контенту:

1. Програмованість – алгоритми соцмереж визначають, які новини бачать користувачі, що впливає на поширення воєнних матеріалів.
2. Популярність – контент поширюється за принципом вірусності, що може як допомагати донесенню правди, так і сприяти розповсюдженню фейків.
3. Взаємодія – контент швидко передається через особисті контакти, що робить його більш довіреним, але водночас підвищує ризик маніпуляцій.
4. Датафікація – більшість подій переводяться у цифровий формат, що створює можливість збору й аналізу великих масивів інформації [2, с. 97-98].

Завдяки цим характеристикам у воєнній журналістиці з'явився новий феномен – користувацький контент (User-Generated Content), який створюється не професійними журналістами, а звичайними людьми, що стають свідками подій. Можуть бути фото, відео з телефонів, тексти очевидців, дописи у блогах або Twitter-потоки з важливими оновленнями.

Однак цей формат має свої ризики: часто відсутня перевірка фактів, матеріали можуть бути емоційно забарвленими або свідомо маніпулятивними. Саме тому професійна журналістика повинна відігравати ключову роль у верифікації та перевірці інформації перед її поширенням.

Специфіка висвітлення воєнних подій у сучасній журналістиці полягає у поєднанні різних типів контенту та використанні новітніх технологій для оперативного та достовірного інформування суспільства. Візуальний контент, відео, соціальні медіа та мультимедійні формати відіграють ключову роль у донесенні правди про війну [19].

Водночас важливо розуміти, що війна у медіапросторі ведеться не лише за допомогою фактів, а й через маніпуляції, пропаганду та фейки. Саме тому професійні журналісти мають бути максимально відповідальними у висвітленні подій, дотримуватися етичних норм, перевіряти інформацію та допомагати суспільству відрізнити правду від дезінформації.

Таким чином, воєнна журналістика – це не просто передача фактів, а важливий механізм інформаційного захисту суспільства, який впливає на розуміння подій, формування історичної пам'яті та мобілізацію громадян до дій.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ РЕПОРТАЖІВ ПРО ЖИТТЯ МОЛОДІ В УМОВАХ ВІЙНИ

2.1. Джерела інформації та методи збору матеріалу для репортажу

Основою створення перевіреного матеріалу є правильний вибір і перевірка джерел інформації. Це не лише етичний аспект, а й необхідність для збереження довіри аудиторії. В епоху цифрових технологій та інформаційного шуму саме дотримання стандартів допомагає журналістам виділятися серед великої кількості інформації та забезпечувати якісний контент. Дотримання цих стандартів не тільки підвищує якість журналістських матеріалів, а й запобігає поширенню фейкових новин та маніпуляцій. Крім того, це сприяє підвищенню рівня довіри до медіа як інституту, зокрема коли йдеться про висвітлення складних і чутливих тем, таких як війна, політика чи екологічні катастрофи. В умовах швидкого поширення інформації, журналістська етика допомагає зберігати баланс між інформуванням і маніпуляцією, що важливо для забезпечення здорового медіапростору [27, с. 5].

Будь-які факти, які подаються аудиторії, повинні відповідати чітким критеріям.

- Оперативність – важливий аспект репортажу, який передбачає швидкий збір та перевірку інформації. В умовах сучасного світу миттєвих новин і соціальних медіа журналіст повинен мати можливість оперативно реагувати на події та передавати інформацію у найкоротший термін. Однак при цьому важливо не знижувати якість і достовірність матеріалу. Швидкість не повинна ставати на перешкоду точності, оскільки поспішність може призвести до помилок, що в кінцевому підсумку впливає на об'єктивність подачі подій. Репортер, прагнучи бути першим, не повинен забувати про

основні принципи журналістської етики та відповідальність перед аудиторією [21].

- Точність – це основна умова, яка визначає надійність репортажу. Журналіст має суворо дотримуватись фактичних даних, щоб повідомлення відповідало реальним подіям. Некоректне трактування фактів, перевищення або зменшення значущості подій, навіть незначні неточності, можуть суттєво спотворити картину світу для аудиторії, що, в свою чергу, може вплинути на суспільне сприйняття тих чи інших подій. Від журналіста вимагається уважність до деталей, вміння перевіряти інформацію з кількох надійних джерел, що допомагає забезпечити точність і правильність матеріалу [40].
- Правдивість – у репортажах критично важливо використовувати лише перевірену інформацію з надійних джерел. Це запобігає поширенню дезінформації, що може призвести до негативних наслідків для громадської думки. Репортер повинен орієнтуватися на компетентні особи або документи, які можуть підтвердити надані факти. У час, коли фейкові новини можуть поширюватися дуже швидко, правдивість є основою для довіри до журналістики [33].
- Повнота подачі – репортаж повинен висвітлювати події з урахуванням усіх важливих аспектів, щоб забезпечити аудиторії всебічне розуміння ситуації. Це включає в себе надання інформації не лише з одного боку, а й з інших точок зору, що дозволяє уникнути однобокого викладу. Недостатня або спрощена інформація може призвести до формування спотвореного або поверхневого уявлення про події. Повнота дозволяє глибше зрозуміти контекст, мотивацію учасників подій та важливість кожного елемента [16].
- Збалансованість – об'єктивність у подачі матеріалу є важливою складовою журналістської етики. Репортаж має представляти різні точки зору, враховуючи різноманіття думок, що стосуються події. Це означає, що важливо надати слово всім сторонам конфлікту або події, навіть якщо одна з

них має більшу чи меншу популярність. Збалансованість допомагає забезпечити справедливість і уникнути упередженості, надаючи можливість глядачам чи читачам самостійно робити висновки [17].

- Відокремлення фактів від думок – в журналістиці необхідно чітко розмежовувати об'єктивні факти та суб'єктивні оцінки. Репортер повинен ретельно фіксувати реальні події без додавання особистих суджень чи емоцій. Це дозволяє уникнути маніпуляцій і дає аудиторії можливість самостійно оцінювати ситуацію. Важливо, щоб факти залишалися непорушними, а думки – чітко позначеними як суб'єктивні оцінки автора, що сприяє формуванню критичного мислення у громадськості [27].
- Доступність – для того, щоб репортаж мав максимальний вплив, важливо, щоб він був доступний широкій аудиторії. Складні і технічні теми повинні бути викладені простою та зрозумілою мовою, без зайвої термінології. Таким чином, журналіст створює можливість сприймати інформацію не лише спеціалістами, а й широким колом людей, що дозволяє їм краще орієнтуватися в контексті події і сприяє формуванню загальної обізнаності [32].

Дотримання цих критеріїв забезпечує не тільки професіоналізм, а й відповідальність перед суспільством, адже лише таким чином журналісти можуть впливати на формування громадської думки і зберігати етичні стандарти.

Журналісту недостатньо просто слідкувати за подіями – він повинен добре орієнтуватися в темі, розуміти, які джерела є надійними, а які потребують додаткової перевірки. Наприклад, у разі екстрених новин, таких як стихійні лиха чи військові конфлікти, поспіх може призвести до поширення фейків, що може мати серйозні наслідки [31]. Тому важливо знаходити баланс між швидкістю подачі матеріалу та якістю його перевірки. Крім того, використання новітніх технологій, таких як штучний інтелект та автоматизація збору інформації, може значно підвищити ефективність процесу, але все одно не повинно замінити людську перевірку фактів. Швидкість подачі матеріалу не повинна шкодити

точності, адже навіть незначна помилка в репортажі може призвести до спотворення реальності та навіть вплинути на громадську думку. [30]

Особливо це стосується репортажів про кризові або конфліктні ситуації. У таких випадках журналіст повинен знаходити кілька незалежних одне від одного джерел та збирати експертні коментарі. Важливо уникати емоційного забарвлення матеріалів, щоб вони залишалися об'єктивними та інформативними. Надмірна емоційність у новинах може викликати паніку або вплинути на суспільну думку. Крім того, під час кризи інформація може бути особливо важливою для збереження життя та здоров'я людей, тому точність та перевірка джерел набувають особливої ваги. У такі моменти журналісти повинні працювати під тиском, але зберігати спокій і уникати поспішних висновків. Це вимагає постійної уваги до деталей і готовності до уточнення або виправлення інформації, якщо це необхідно [26].

Будь-який факт повинен відповідати дійсності, а цитати мають передаватися без спотворень. Допускається лише редагування явних мовних помилок, але зміст висловлювання має залишатися незмінним. Крім того, журналісти повинні уникати виривання цитат із контексту, оскільки це може змінити їхнє значення та ввести аудиторію в оману. Відповідальність за точність матеріалу лежить на журналістові. Кожен етап збору інформації повинен бути спрямований на забезпечення максимальної достовірності. Важливо також документувати джерела, щоб мати можливість повернутися до них для уточнень у разі потреби. Всі факти повинні бути перевірені, а надані цифри та статистика – відповідати останнім офіційним даним, що запобігає поширенню фальшивих відомостей [11, с. 6].

Джерела можуть бути ненавмисно неточними або навмисно маніпулятивними. Тому журналіст не повинен сліпо довіряти жодному джерелу без ретельної перевірки. Інформація, отримана від сторонніх осіб, має бути підтверджена щонайменше двома іншими незалежними джерелами. Якщо підтвердити інформацію неможливо, краще утриматися від її публікації, навіть якщо вона здається дуже важливою або сенсаційною. Чим більш резонансною є

новина, тим ретельнішою має бути її перевірка. Журналістика повинна ґрунтуватися на фактах, а не припущеннях. Сучасні цифрові технології та соціальні медіа, де новини можуть поширюватися миттєво, лише підвищують важливість перевірки інформації, особливо коли мова йде про спільні події або важливі для національної безпеки ситуації. Чим більше розповсюдження має новина, тим більший потенціал для її перекручування, тому додаткові джерела інформації стають критично важливими [11, с. 6].

Типи джерел для репортажу:

1) Очевидці та учасники подій – це безпосередні свідки, які можуть надати інформацію з перших рук, що є однією з найбільш цінних складових репортажу. Їхні свідчення допомагають створити живу картину події та додати емоційної насиченості. Однак важливо враховувати, що їхні погляди можуть бути суб'єктивними. Через емоційне залучення до події, спостерігачі можуть інтерпретувати події з певними упередженнями або надмірно емоційно, що може вплинути на об'єктивність наданої інформації. Журналісту необхідно вміти коректно фільтрувати та співставляти такі свідчення з іншими джерелами, щоб уникнути маніпуляцій і зберегти об'єктивність матеріалу [15].

2) Офіційні джерела – до цієї категорії відносяться урядові організації, правоохоронні структури, пресслужби державних органів та інші офіційні представники. Ці джерела часто мають доступ до першочергової та перевіреної інформації, що дозволяє отримати достовірні факти. Однак важливо враховувати, що офіційні джерела можуть бути політично заангажованими, і їхня інформація може містити певні упередження або бути частиною стратегічної комунікації. Тому журналіст має бути обережним і аналізувати такі джерела в контексті загальної картини події, порівнюючи їх з іншими джерелами, щоб уникнути перекручування інформації [28].

3) Експерти – фахівці у відповідних галузях, які здатні надати глибшу аналітичну оцінку події, її причин та наслідків. Коментарі експертів є важливими для розширення контексту репортажу, вони допомагають зрозуміти складні питання, що виходять за межі безпосередніх фактів. Експерти можуть пояснити

деталі, які можуть бути непомітними для звичайного спостерігача, або ж оцінити події з точки зору досвіду та знань у конкретній сфері. Важливо вибирати авторитетних і нейтральних експертів, оскільки надмірно пристосовані або упереджені експерти можуть спотворити картину події [14].

4) Документальні джерела – це офіційні документи, статистичні дані, звіти, архівні матеріали тощо, які є одним із найнадійніших джерел інформації. Вони дозволяють підтвердити або спростувати факти, надаючи об'єктивну і перевірену інформацію. Документи є важливими для фіксації подій у їхньому офіційному вигляді та є незамінними для історичної точності. Однак варто зазначити, що навіть документальні джерела можуть бути частково заангажованими, тому їх потрібно аналізувати в контексті інших доступних матеріалів [19].

5) Медіа та соціальні мережі – хоча соціальні медіа і є потужними каналами для отримання інформації, вони вимагають особливої уваги і перевірки. Медіа можуть бути джерелом як достовірної інформації, так і фейків [33]. В епоху цифрових технологій соціальні мережі стають основними платформами для розповсюдження новин, але вони також можуть бути місцем для маніпуляцій, дезінформації та спотворення фактів [36]. Репортеру необхідно вміти відрізнити перевірену інформацію від недостовірної, ретельно перевіряючи кожне повідомлення і підтверджуючи його за допомогою інших, більш надійних джерел. Соціальні мережі можуть слугувати індикаторами подій, але вимагають обережного та відповідального підходу до їхнього використання в журналістській практиці [20].

Таким чином, основою якісної журналістики є ретельний вибір і перевірка джерел інформації. Сучасний медіапростір вимагає особливої відповідальності від журналістів, адже лише дотримання етичних стандартів і критеріїв достовірності дозволяє створювати надійні та об'єктивні матеріали [13]. Оперативність, точність, правдивість, повнота подачі, збалансованість, відокремлення фактів від думок та доступність – це основні принципи, яких

повинні дотримуватися журналісти, щоб забезпечити високу якість інформаційного контенту [9].

Журналістика повинна бути спрямована на факти, а не на припущення чи емоційні оцінки, оскільки навіть незначні помилки можуть суттєво спотворити реальність. В епоху цифрових технологій та швидкого поширення інформації важливо забезпечити баланс між швидкістю подачі новин та якістю їх перевірки, щоб уникнути поширення фейкових новин або маніпуляцій. При цьому соціальні мережі та інші вторинні джерела повинні використовуватись з особливою обережністю, щоб не допустити маніпулювання фактами [26].

Відповідальність журналіста полягає в тому, щоб не тільки коректно подавати інформацію, але й сприяти формуванню критичного мислення в аудиторії, запобігаючи поширенню недостовірної інформації. Ускладнення кризових ситуацій, таких як стихійні лиха або конфлікти, підкреслюють важливість точності та ретельної перевірки джерел, адже в умовах інформаційного хаосу кожна помилка може призвести до серйозних наслідків. Тому журналісти повинні працювати під тиском, але завжди зберігати спокій, уважність до деталей і неухильно дотримуватись принципів етики.

2.2. Етичні аспекти створення репортажів про молодь у кризових умовах

З кожним днем зростає кількість молодих людей, які пережили стрес унаслідок збройного конфлікту в Україні. Кожен із них має свій унікальний травматичний досвід, що в масштабах суспільства може призвести до формування колективного стресового розладу [37]. Тому журналісти відіграють ключову роль у висвітленні війни, зосереджуючись передусім на особистих історіях людей. Їхня здатність передати емоції і переживання постраждалих допомагає глядачам краще зрозуміти масштаб трагедії, а також впливає на формування суспільного ставлення до війни і жертв [4]. У той же час, журналісти

можуть стати містками між постраждалими та ширшою аудиторією, надаючи їм платформу для висловлення свого болю та пошуків відновлення.

Однак важливо враховувати потенційний негативний вплив таких матеріалів на аудиторію [21]. Надмірна драматизація чи сенсаційність у висвітленні травматичних подій може завдати шкоди не лише героям сюжетів, а й глядачам та читачам. Зокрема, вразливими до психологічного впливу є діти, які можуть надмірно гостро реагувати на приголомшливий контент [6]. Психологічна травма може мати довготривалі наслідки для психічного здоров'я людини, якщо вона переживає події, які сприймаються як фізично чи емоційно загрозові. Журналісти повинні бути обережними у виборі слів та візуальних матеріалів, адже неухвильний підхід може посилити травмуючий ефект [23]. У зв'язку з цим важливо застосовувати принципи психоедукації, щоб не лише інформувати, а й зберігати психологічну стійкість тих, хто спостерігає за подіями.

Реакція аудиторії на репортажі про кризові події може варіюватися – від страху та смутку до гніву чи сорому. Соціокультурний контекст і особистий досвід впливають на сприйняття таких матеріалів [38]. Наприклад, колективна травма часто сприймається легше, ніж індивідуальний травматичний досвід, особливо якщо він спричинений навмисними діями інших осіб. Важливо, що медіа можуть виступати як каталізатор для створення нових наративів, що дозволяють суспільству обговорювати питання про те, як зцілюються як окремі люди, так і вся нація. Відповідно, репортажі повинні підходити до питання травми не лише через опис болю, але й через можливості для відновлення і спільної підтримки [8].

Важливо, щоб журналісти відповідально підходили до вибору слів та уникали створення негативних стереотипів, щоб не посилювати стигматизацію постраждалих. Медіа також можуть впливати на загальне уявлення суспільства про навколишній світ [4]. Постійне висвітлення насильства та трагедій може спричинити відчуття, що світ є більш небезпечним місцем, а це, своєю чергою, може підвищити рівень тривожності серед населення та знизити рівень довіри

між людьми. Крім того, важливо враховувати, що постійне наголошення на насильстві може зменшити емпатію до тих, хто пережив насильство, і навіть викликати байдужість до їхнього болю. Тому журналісти повинні балансувати між інформуванням і підвищенням обізнаності, не допускаючи при цьому маніпуляцій з емоціями [11].

Журналісти мають дотримуватися етичних стандартів під час роботи з молоддю, яка пережила кризові події. Важливо мінімізувати психологічний дискомфорт героїв репортажів, проявляти емпатію та повагу. Інтерв'юери повинні створювати безпечний простір для розмови та не чинити тиск на респондентів [13]. Некоректний підхід до висвітлення травматичних подій може мати серйозні наслідки, зокрема спричиняти вторинну травматизацію у споживачів контенту. Відповідальність журналістів полягає в тому, щоб їхні матеріали не лише інформували суспільство, а й не завдавали додаткової шкоди постраждалим. Дотримання етичних стандартів сприяє підтримці психічного здоров'я як окремих осіб, так і суспільства загалом, створюючи середовище, яке сприяє відновленню й підтримці людей у їхньому процесі переживання [3].

Один із ключових принципів етики журналістики травми – уникнення сенсаційності та надмірної емоційності. Намагання привернути увагу аудиторії через шоківі деталі або перебільшені емоційні акценти може спотворити реальність і навіть викликати додатковий стрес у суспільстві. У контексті війни такі підходи можуть загострювати суспільну поляризацію, сприяти ворожнечі та поглиблювати психологічну напругу [10]. Етичні стандарти передбачають уникнення надмірно графічного контенту, якщо він не є критично важливим для громадського інтересу, а також акцентування уваги на людському аспекті подій замість їхньої шоківі частини. Журналісти повинні бути свідомими, що навіть при ретельному виборі термінів і стилістики, важливо прагнути до загальної цілісності – підтримати людей через висвітлення їхніх переживань, а не посилити їхні страждання [35].

Важливим також є відповідальний підхід до використання мови у висвітленні кризових ситуацій. Слова мають значний вплив на сприйняття подій,

тому журналісти мають проявляти чутливість у своїх формулюваннях [30]. Також слід уникати тиску на респондентів під час збору інформації та пам'ятати про їхнє право на приватність. Робота з візуальними матеріалами потребує відповідальності – фотографії та відео мають використовуватися обережно, з урахуванням етичних норм і психологічного впливу на аудиторію. Візуальні зображення, хоч і є потужним інструментом, повинні мати чітке призначення: вони не лише інформують, але й передають емоційну реальність, котра може бути важкою для сприйняття. Тому відповідальний підхід до візуалізації необхідний, щоб не лише уникати травмуючих ефектів, але й зробити акцент на важливих моментах подій [39].

Візуальні матеріали у журналістиці можуть ефективно передавати емоційну силу подій, проте вони також несуть ризик порушення етичних норм. Використання зображень молоді, яка постраждала внаслідок кризових ситуацій, потребує ретельного зваження. Етичні стандарти вимагають дотримання контексту, отримання згоди від самих постраждалих або їхніх родичів, а також врахування соціальних і культурних особливостей аудиторії. У сучасних умовах, зокрема в контексті російсько-української війни, це питання стає ще більш актуальним, оскільки візуальні матеріали можуть використовуватися як інструмент пропаганди чи дезінформації. У зв'язку з цим важливо не тільки звертати увагу на етичні норми, але й активно протистояти зловживанням цими матеріалами для маніпуляцій або для заподіяння шкоди постраждалим [34].

Ключовим аспектом етичної журналістики є забезпечення емоційної підтримки та збереження гідності постраждалих. Особливо це стосується молоді, яка може бути психологічно вразливішою до впливу медіа. Журналісти повинні не лише ставити питання, а й вміти слухати, створювати безпечний простір для висловлення переживань без тиску чи осуду. Етичний підхід передбачає уникнення формулювань, що можуть викликати почуття провини або повторного переживання травми. Тому важливо забезпечити, щоб журналістська діяльність була спрямована не тільки на інформування, але й на підтримку

процесу відновлення, де визнання болю постраждалих є важливою частиною шляху до зцілення [26].

У випадку молоді, яка пережила стресові або травматичні події, важливо враховувати особливості розвитку психології підлітків та молодих людей. Для цієї вікової групи медіа можуть мати значний вплив на формування світогляду та емоційного стану. Підлітки перебувають у періоді інтенсивного формування ідентичності, що робить їх особливо вразливими до медійного контенту. Негативні або сенсаційні матеріали можуть вплинути на їхнє відчуття безпеки, посилюючи почуття тривоги, гніву або страху. Тому важливо, щоб медіа сприяли не лише обізнаності, але й позитивному відновленню, надаючи інформацію, яка допоможе молоді пережити кризу без негативних емоційних наслідків [5].

Важливо, щоб журналісти та медіаорганізації відповідально підходили до зображення молодих людей у контексті кризових ситуацій. Вони повинні пам'ятати про емоційну вразливість цієї категорії аудиторії та дотримуватися принципів, що сприяють не лише інформуванню, але й психологічному відновленню постраждалих. Важливо надавати не лише розповіді про трагедії, а й показувати позитивні приклади подолання труднощів, а також ініціативи щодо підтримки та допомоги молоді, яка пережила кризові події. Це дозволить формувати здорову і підтримуючу медіа-середу, що допоможе поколінню, яке пережило війну, відновити віру в майбутнє та свої можливості [19].

Журналісти повинні бути обережними в контексті висвітлення відновлення постраждалих. Вони можуть підвищити рівень співчуття та розуміння до людей, які пережили травму, але при цьому слід уникати створення «героїв» або «жертв» лише для того, щоб привернути увагу до певної теми. Критично важливо підходити до особистих історій, надаючи можливість молодим людям розповідати свої переживання в їхньому контексті, але без емоційного навантаження або маніпулювання їхнім досвідом. Цей підхід дозволяє створити більш чесну і гуманну картину того, як постраждалі долають труднощі, не перекручуючи їхню реальність для ефекту [2].

Також варто враховувати роль соціальних мереж, які стають важливою платформою для молоді в обмін ідеями та емоціями, особливо під час кризових ситуацій. Медіа, які висвітлюють війни чи інші катастрофи, можуть використовувати соціальні платформи для активного діалогу з молоддю, надаючи їй інформацію та ресурси для підтримки психічного здоров'я. Важливо, щоб такі комунікаційні процеси базувалися на етичних засадах, які сприяють відновленню, а не додатковому навантаженню [29].

Підсумовуючи, журналістика в умовах війни має важливу місію в інформуванні суспільства про трагедії та кризові ситуації, що виникають внаслідок збройних конфліктів. Вона не лише повинна передавати інформацію, але й сприяти психологічному відновленню постраждалих, зокрема молоді, яка пережила стрес та травматичні події. Важливо, щоб журналісти підходили до цієї роботи відповідально, дотримуючись етичних стандартів і враховуючи емоційну вразливість своєї аудиторії.

Поширення особистих історій постраждалих може бути потужним інструментом у підвищенні обізнаності та формуванні співчуття, однак це вимагає обережного та чутливого підходу, щоб уникнути негативних наслідків для психічного здоров'я як самих героїв репортажів, так і їхніх глядачів. Важливо не піддаватися спокусі сенсаційності або надмірної драматизації, оскільки це може посилити травматичний вплив на суспільство, збільшуючи рівень стресу серед аудиторії та призводячи до збільшення психічних порушень, таких як тривожність або депресія. Це також може сприяти формуванню стереотипів або викликати соціальну ізоляцію постраждалих, замість того щоб надавати їм підтримку.

Журналісти мають брати на себе відповідальність за відновлення довіри і гідності постраждалих, створюючи безпечне середовище для вираження їхнього болю та надаючи можливість для пошуку шляхів до відновлення. Вони повинні уникати експлуатації трагедій для здобуття сенсаційних заголовків і замість цього намагатися створювати розповіді, які допомагають суспільству зрозуміти реальний масштаб страждань, а також можливості для відновлення та підтримки.

Крім того, важливо забезпечити, щоб медіа та соціальні мережі виконували роль підтримки, а не додаткового навантаження, особливо для молоді, що пережила стресові ситуації. Інформація, яка надається молоді через медіа, повинна бути ретельно відфільтрована, щоб не погіршувати їхній емоційний стан і не підсилювати відчуття безпорадності. Медіа повинні не лише інформувати, а й надавати можливості для психоосвітніх програм, підтримки через соціальні мережі та ресурси для психологічної допомоги, що може допомогти молодим людям знайти шляхи для зцілення та відновлення після травмуючих подій. Усі ці аспекти вимагають збереження етичних стандартів і максимального врахування психо-соціального контексту для забезпечення підтримки та збереження психічного здоров'я постраждалих осіб.

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ СЕРІЇ РЕПОРТАЖІВ

3.1. Аналіз зразків репортажів на воєнну тематику

Репортажі на воєнну тематику займають важливе місце в українських медіа, оскільки вони не лише інформують громадськість про події війни, але й відіграють ключову роль у формуванні громадської думки. Це особливо важливо в умовах інформаційної війни, де відносини між правдою та маніпуляціями часто розмиті. Журналістика на воєнну тематику стала потужним інструментом боротьби за правду. Це спосіб донести до національної та міжнародної аудиторії реальні факти, які часто замовчуються або спотворюються в інших медіа. Аналіз матеріалів п'яти провідних українських медіа – «Суспільного Новини» [34], «ТСН» [12], «ВІНУС Info» [20], «5 каналу» [18] та «24 каналу» [40] – показує різні підходи до висвітлення війни, що відображають як спільні риси, так і суттєві відмінності у жанрових формах, тематиці та впливі на аудиторію.

Однією з основних відмінностей між медіа є тематика репортажів. Вони по-різному акцентують увагу на аспектах війни. «Суспільне Новини» [34] та «ТСН» [12] більше зосереджуються на висвітленні бойових дій, військових навчань і боротьби на передовій. Вони часто надають пріоритет репортажам з фронту, що передають важливу інформацію про хід бойових операцій, хоча й без особливого емоційного контексту. Це дозволяє зберігати об'єктивність і точність, однак меншою мірою сприяє емоційному залученню аудиторії. Водночас «ВІНУС Info» акцентує на викритті воєнних злочинів, гуманітарних катастроф і наслідках війни, що надає їм глибший гуманітарний вимір [20]. Через залучення свідчень цивільних осіб, постраждалих від війни, такі репортажі дозволяють глядачам побачити війну не лише через призму військових дій, але й через переживання мирних жителів, надаючи особливу вагу правам людини й

міжнародному правосуддю. Це сприяє формуванню глибшого розуміння війни не тільки як військового конфлікту, а й як глобальної гуманітарної кризи.

Важливою особливістю є й різні жанрові підходи. «5 канал» [18] і «ТСН» [12] часто використовують новинні сюжети у поєднанні з репортажами, що створює більш офіційний і фактичний тон, тоді як «ВІНУС Info» застосовує документальні стилі, що додає емоційної глибини й акцентує на деталях [8]. Такий підхід дозволяє зробити розповідь більш живою і чуттєвою, даючи глядачам можливість не лише бачити, але й відчувати переживання людей. «Суспільне Новини» додає до своїх матеріалів замальовки, які допомагають передати візуальну атмосферу подій, підкреслюючи контекст ситуації [34]. «24 канал», своєю чергою, поєднує репортажі та інтерв'ю, фокусуючи увагу на особистих історіях військових, що робить матеріали більш доступними та емоційно зарядженими. Такий підхід дозволяє передати глибину людських переживань і допомагає зрозуміти масштаби особистих втрат та боротьби на рівні окремих людей [40].

Джерела інформації також варіюються залежно від медіа. Всі канали активно використовують свідчення українських військових, таких як командири, оператори техніки та аеророзвідники, однак «ВІНУС Info» активно залучає цивільних осіб, які постраждали від війни, що дозволяє розширити картину подій і показати війну через досвід мирного населення. Це дозволяє репортажам отримати більш широкий контекст і дати багатший погляд на життя під окупацією або на тлі постійних обстрілів. Водночас «Суспільне Новини» часто залучає лікарів і волонтерів, що додає додаткову глибину їхнім репортажам про гуманітарну ситуацію [22]. Це дозволяє акцентувати увагу на великих зусиллях, які прикладаються для допомоги постраждалим, і підкреслює роль мирних громадян у підтримці фронту через гуманітарну допомогу.

Журналісти, які працюють у таких умовах, стикаються з численними викликами. Вони повинні забезпечувати об'єктивність і правдивість, працюючи в умовах постійної небезпеки, на лінії фронту, де ризик для життя є надзвичайно високим. Кореспонденти часто перебувають на передовій, де стикаються з

фізичними й моральними дилемами, що виникають під час висвітлення трагедій і воєнних злочинів. Вони повинні знайти баланс між емоціями й фактами, що часто є складним завданням в умовах інформаційної війни, де дезінформація та пропаганда використовуються як інструменти боротьби. Це додає складності в роботі журналістів, які змушені бути не тільки хроністами, але й захисниками правди. Проте, попри ці труднощі, роль журналістів залишається надзвичайно важливою для документування реальних подій війни та протидії спотвореній інформації. Їхня робота забезпечує прозорість у висвітленні подій і є важливою ланкою у боротьбі за правду на міжнародному рівні [7].

Завдяки своїй роботі журналісти не лише інформують українське суспільство про хід бойових дій, але й допомагають міжнародній спільноті отримати неупереджену картину ситуації в Україні. Репортажі, що висвітлюють як військові операції, так і гуманітарні катастрофи, забезпечують широкий спектр поглядів на війну, допомагаючи аудиторії краще зрозуміти масштаби російської агресії. Вони не тільки показують масштаби трагедії, але й надають важливу інформацію для міжнародних судів і правозахисних організацій. Такі матеріали також підтримують моральний дух українців, надаючи голос тим, хто переживає війну, і формують міжнародну підтримку України, показуючи світу правду про наслідки війни. Це допомагає будувати міжнародну солідарність і забезпечує політичну підтримку на світовій арені [1].

Таким чином, кожне з медіа робить свій унікальний внесок у висвітлення різних аспектів війни, від детальних аналітичних репортажів до емоційних історій жертв і героїв. Репортажі на воєнну тематику не лише інформують, а й мають глибокий вплив на громадську думку, формуючи свідомість і підтримку серед національної та міжнародної аудиторії. Їхня важливість полягає в тому, що вони сприяють побудові довіри до медіа, закликають до єдності та підтримки національних інтересів, підвищують обізнаність про наслідки війни на глобальному рівні, а також можуть служити важливими документами для історії і міжнародного правосуддя в майбутньому. Вони також підтримують

громадянську свідомість і діалог, важливі для поствоєнного відновлення і розвитку країни.

Особливе значення має те, що в умовах воєнної інформаційної боротьби, українські медіа виконують функцію не тільки інформаційного, але й морального фронту, зберігаючи єдність нації. Репортажі допомагають усвідомити не лише масштаби війни, але й особисті трагедії та героїзм людей, тим самим підвищуючи рівень суспільної солідарності. Вони сприяють побудові інформаційних бар'єрів від ворожої пропаганди та виводять правду на перший план, тим самим зміцнюючи позиції України на міжнародній арені. Ці репортажі не лише розповідають про війну, а й закликають до дій, підтримки та солідарності, що є важливою складовою в національному відновленні та подальшому розвитку.

3.2. Власна серія репортажів: концепція, структура, реалізація

У дослідженні створено серію репортажів на воєнну тематику, щоб передати реальну картину війни через персональні історії людей, які пережили цей конфлікт. Кожен репортаж зосереджений на окремих героях війни – це можуть бути військові, цивільні особи, волонтери або медики, що дає змогу показати війну з різних аспектів. Мета серії полягає в тому, щоб висвітлити не тільки факти, а й емоції, переживання, страхи та надії людей, які знаходяться на фронті чи в тилу. Ідея полягає в тому, щоб дати можливість аудиторії побачити війну через людський вимір, розкриваючи, як вона змінює життя людей і порушує їхній звичний ритм життя. Кожен репортаж поєднує особисті історії, технічні та тактичні аспекти, а також гуманітарні наслідки війни. Теми включають переживання цивільних осіб в умовах війни, відчуття військових, які пережили бої, розповіді про волонтерів та медиків, а також технічні та тактичні аспекти війни, розслідування воєнних злочинів та гуманітарні катастрофи. Важливим елементом є також показ стійкості людей, що долають труднощі війни, їхній досвід і шляхи адаптації до нових реалій.

Структура кожного репортажу включає інтерв'ю з героями, що безпосередньо пережили події. Це солдати, мирні жителі, медики, волонтери. Інтерв'ю дозволяють глибше проникнути в переживання людей і дають можливість аудиторії зрозуміти емоційну частину війни. Крім того, кожен репортаж обов'язково повинен мати контекстуалізацію подій, що дозволяє пояснити, де і чому відбуваються події, чому обрана саме ця тема. Важливим елементом є візуальна частина: використання кадрів з передової, лікарень, прифронтових зон, що допомагає створити атмосферу та посилити емоційний вплив. Звуковий фон також важливий для того, щоб передати атмосферу місця подій. Наші репортажі не обмежуються тільки бойовими діями, а також висвітлюють гуманітарні та соціальні наслідки війни. Крім того, в репортажах використовується технічний аналіз військових операцій, інтерв'ю з техніками, артилеристами, операторами безпілотників для того, щоб глядачі краще розуміли військові аспекти конфлікту.

Реалізація серії репортажів починається з підготовки, що включає планування тем, пошук героїв та організацію знімання. Це вимагає чіткої координації та логістики, а також безпеки, адже частина репортажів знімається в небезпечних зонах. Важливим моментом є створення емоційного зв'язку з героями репортажу, що досягається через інтерв'ю та персональні історії. Знімання проводяться не тільки в спеціальних місцях, а й безпосередньо на передовій, що дозволяє показати реальний стан справ. Після фільмування відбувається монтаж, де вибираються найбільш важливі моменти з інтерв'ю для створення емоційно насиченого наративу, доповненого аналізом ситуації та додатковими матеріалами. Звуковий та музичний супровід також підсилює атмосферу кожного репортажу. Публікація та просування серії репортажів здійснюються на різних платформах – на телебаченні, в Інтернеті, в соціальних мережах. Просування включає використання тематичних хештегів та взаємодію з глядачами, що дозволяє залучити широку аудиторію та створити активне обговорення.

Наша серія репортажів на воєнну тематику стала не тільки інформативним ресурсом, але й допомогла аудиторії отримати глибше розуміння того, що відбувається на фронті, а також надала змогу побачити війну через призму людських історій, що змінюють життя. Ми розробили кілька сценаріїв репортажів, які розкривають різні аспекти війни:

«Будні військових: Життя на передовій»

Цей репортаж зосереджений на житті військових на передовій. Ми зняли їхні будні, підготовку до операцій, а також побут у бліндажах, розмови про мотивацію та труднощі, з якими вони стикаються кожен день. Метою репортажу є показати реалії життя солдатів, які виконують свій обов'язок на передовій.

Вступ:

Кадри: Пожовкле поле, над яким пролітає безпілотник. Здалеку чути звук артилерійських обстрілів.

Текст: «На передовій війна не лише на полі бою, а й у кожному моменті життя. Як живуть і що відчувають люди, які знаходяться на лінії фронту? Цей репортаж – можливість побачити війну через очі солдатів, які кожного дня ризикують своїм життям»

Частина 1: «Життя в бліндажах»

Кадри: Військові в бліндажах, вони розповідають про свою рутину, чаювання, підготовку до нічних обстрілів.

Інтерв'ю: «Ми тут, як одна сім'я. Ось цей бліндаж – наш дім, хоч і тимчасовий. Тут ми разом – і в боях, і в затишку, коли є момент перепочити. Кожен із нас знає, що ми можемо покластися один на одного, незалежно від обставин. У моменти, коли важко, коли страх бере своє, ми підтримуємо один одного, адже ми – не просто колеги, ми – родина. І коли на кілька хвилин зникає шум обстрілів, ми сидимо разом, ділимося переживаннями, сміємось, шукаємо

втіху одне в одному. Цей бліндаж став символом нашої єдності та сили. І хоча ми всі чекаємо на той момент, коли повернемося додому, це тимчасове місце стало для нас притулком, де ми знаходимо надію, підтримку і розуміння. Поки ми разом, ми непереможні».

Частина 2: «Підготовка до операцій»

Кадри: Військові розгортають техніку, перевіряють зброю, обговорюють стратегію.

Інтерв'ю: «Техніка завжди повинна бути готова. Кожен момент може стати вирішальним. Ми не можемо дозволити собі навіть найменшу затримку, адже на фронті кожна хвилина – це шанс змінити хід подій. Від того, наскільки оперативно і ефективно працює наша техніка, залежить безпека наших солдатів, успіх операцій і, в кінцевому рахунку, життєздатність наших військ. Все, що ми робимо, – це наша обов'язок перед країною. Кожен деталь, кожен механізм має бути в найкращому стані, і ми не можемо покладатися на удачу. Наше завдання – забезпечити надійність та ефективність, щоб воїни могли виконувати свої завдання без зайвих труднощів. Ми розуміємо, що наша робота має величезне значення, тому кожен момент, коли ми тримаємо техніку в боєготовності, – це внесок у перемогу і майбутнє нашої країни».

Частина 3: «Мотивація та переживання»

Кадри: Військові дивляться на фотографії родин, міркують про свої переживання.

Інтерв'ю: «Ми тут заради тих, кого любимо. Кожен день ми віддаємо частину себе, кожен момент забирає щось важливе, але ми знаємо, що наша місія важлива. Ми чекаємо на мир, на момент, коли зможемо повернутися додому, обійняти своїх рідних, відчутти спокій. Але поки цього не сталося, ми тут. І навіть коли важко, ми тримаємося за надію, що все це не дарма. Кожен день на передовій – це випробування, яке вчить нас не лише виживати, а й боротися за

майбутнє, яке ми хочемо побудувати для наших близьких. І хоча війна забирає багато, вона також дає силу, щоб продовжувати йти вперед»

Завершення:

Кадри: За горизонтом видніються уламки будівель, солдати йдуть у напрямку до завдання.

Текст: «Для цих людей війна – це не лише боротьба, а й життя, яке змінюється. Кожен крок на передовій важливий, адже цей момент може стати вирішальним. Але вони не здаються, вони чекають на перемогу».

«Медики на війні: Рятуючи життя під обстрілами».

Репортаж, який зосереджений на роботі польових медиків. Ми зняли їхні дії в умовах активних бойових дій, фіксуючи важливі моменти порятунку поранених і лікування в умовах війни.

Вступ:

Кадри: Польовий госпіталь, медики працюють у польових умовах, оточені пораненими.

Текст: «Війна – це не тільки фронт і бій. Це також боротьба за життя. Кожен день медики рятують тисячі життів, працюючи в умовах, де кожна хвилина на рахунку. Під обстрілами, в умовах тотальної нестачі ресурсів, з величезним емоційним і фізичним навантаженням, вони не зупиняються. Тут, на передовій, ми бачимо не лише пацієнтів, а й справжніх героїв, які борються не тільки з пораненнями, але й з власними страхами. У кожному врятованому житті – частинка надії, що цей день буде менш болісним, і що ще одна людина повернеться додому. Вони працюють без відпочинку, без пауз, бо знають: кожен їхній крок може бути різницею між життям і смертю».

Частина 1: «Медики на передовій»

Кадри: Медичні бригади прибувають на передову, евакуація поранених із зони бойових дій.

Інтерв'ю: «Ми працюємо в умовах, де найменша помилка може коштувати життя. Але ми не маємо права помилятися. Кожен крок, кожен рух, кожна дія повинні бути точними і безпомилковими. У цій реальності, коли на кону життя людини, думки про власну безпеку чи втомленість відходять на другий план. Ми маємо бути повністю зосередженими, кожен момент — це шанс врятувати. Ти не можеш дозволити собі сумніви чи страхи, тому що люди, яких ти рятуєш, покладаються на тебе. У цій боротьбі з часом і обставинами, ми не можемо собі дозволити жодної помилки, адже кожна неточність може обірвати чиєсь життя. І саме ця відповідальність робить нашу роботу настільки важкою, але водночас і настільки важливою»

Частина 2: «Лікування в умовах війни».

Кадри: Лікарі надають медичну допомогу пораненим, здійснюють екстрену операцію.

Інтерв'ю: «Всі ми тут – щоб допомогти. Це не просто робота, це наше покликання. Кожен день ми ставимо життя пацієнтів на перше місце, навіть якщо це означає, що доведеться працювати в умовах, де небезпека на кожному кроці. Ми не маємо права на помилку, адже від нас залежить не лише здоров'я людей, але й їхнє життя. Це не лише фізична робота – це також велике емоційне навантаження. Кожен поранений – це не просто випадок, це історія людини, яка потребує нашої допомоги. І навіть коли сили на межі, ми все одно продовжуємо, бо кожен порятунок – це перемога».

Частина 3: «Переживання медиків»

Кадри: Лікарі й медсестри обговорюють свої переживання після важких операцій.

Інтерв'ю: «Ти не можеш не переживати за кожного пацієнта, навіть коли ти змучений. Ти мусиш продовжувати, бо люди на тебе покладаються. Кожен виклик – це ще одна історія, ще одна людина, яка чекає на твою допомогу. І навіть коли втома на межі, коли емоції вже не витримують, ти розумієш, що від твоїх дій залежить не просто здоров'я, а чи побачить ця людина завтра. Біль, страх, тривога – все це ти не можеш просто відкинути, але ти навчаєшся працювати через це. Бо в кінці дня, якщо ти зміг допомогти хоч одному, це дає сили йти далі. Це не просто робота – це місія».

Завершення:

Кадри: Вилікувані пацієнти покидають лікарню, медики стоять поруч.

Текст: «Польові медики кожного дня змагаються не тільки з пораненнями, а й з часом. Вони рятують життя в умовах, де від кожного їхнього руху залежить чиясь доля. Кожна хвилина на рахунку, і не можна дозволити собі помилок. Вони працюють під обстрілами, в темряві, без найелементарніших умов для нормальної роботи. Втовлені, виснажені, вони продовжують надавати допомогу, не думаючи про себе. У кожному з них є неймовірна сила духу, яка дозволяє не тільки лікувати фізичні травми, а й підтримувати бойовий дух тих, кого вони рятують. Вони віддають свої серця і душу кожному пацієнту, розуміючи, що саме їхня відвага і професіоналізм можуть стати тією єдиною різницею між життям і смертю. Це більше, ніж просто робота — це справжній героїзм, що щодня рятує тисячі життів».

«Окупація: Життя у страху»

Цей репортаж описує історії людей, які пережили окупацію. Ми зняли свідчення тих, хто вцілів після важких часів під контролем ворога, та розповіли їхні історії виживання.

Вступ:

Кадри: Порожні вулиці, зруйновані будівлі, залишки битви.

Текст: «Окупація змінює не лише місця, а й людей. Це не тільки обмеження свободи, це боротьба за виживання. Кожен день стає випробуванням, де найменша помилка може коштувати життя. Люди втрачають звичний ритм існування, а їхні мрії, плани і надії змінюються під тиском нових реалій. Всі засоби боротьби і виживання – це не лише зброя, а й здатність зберігати людяність в умовах, коли навколо все руйнується. Ти починаєш цінувати те, що раніше було само собою зрозумілим – можливість говорити, рухатися, бути вільним. Окупація стає тим моментом, коли люди не тільки намагаються врятуватися фізично, але й зберегти свою душу і гідність у світі, де це може бути найважче».

Частина 1: «Життя під контролем окупантів»

Кадри: Місцеві жителі в укриттях, спостереження за рухом ворога.

Інтерв'ю: «Ми musiли ховатися, навіть коли не було війни. Щоб не бути поміченими, щоб вижити. Ти адаптуєшся до нових правил, живеш у постійному страху, що твоя присутність може бути помічена, і тоді все зміниться. Вони можуть прийти в будь-який момент – і ти не знаєш, чого очікувати. Це не тільки фізичне приховання, але й приховування своїх думок, своїх почуттів. Жити в страху – це не лише про те, що може статися завтра, а й про те, що відбувається всередині тебе. Ми вчимося жити в тіні, і в той самий час намагаємося не втратити себе. Кожен день – це боротьба, кожен вибір може стати питанням життя і смерті. І навіть у ці миті тіні, ми намагаємося зберегти надію».

Частина 2: «Проблеми під час окупації»

Кадри: Люди шукають їжу, рятуються від обстрілів, дивляться в телевізори на заборонених каналах.

Інтерв'ю: «Жити під окупацією – це постійний страх, постійне відчуття небезпеки. Ти ніколи не знаєш, коли все закінчиться, чи взагалі закінчиться. Кожен день – це боротьба за звичайне життя, за право дихати, говорити, думати

без остраху. Вулиці, які колись були знайомими і безпечними, тепер наповнені тінями й загрозами. Ти намагаєшся жити, але кожен твій крок може стати останнім, кожен погляд – підозрілим. І навіть коли здається, що знову можна дихати, раптом з'являється нова небезпека. І в цій нескінченній невизначеності ти вчишся жити з надією, що все це не триватиме вічно, що одного дня знову буде мир. Але ти ніколи не можеш бути впевненим, коли цей день настане».

Частина 3: «Надія та боротьба»

Кадри: Люди, що залишили окуповані території, розповідають про свої переживання.

Інтерв'ю: «Ми не могли залишити наших близьких. Кожен день ми ризикували, але віра в свободу завжди нас тримала. Кожен момент був сповнений небезпек, і здавалося, що навколо нас тільки темрява, але ми не могли просто втекти. Наші рідні, друзі, люди, яких ми любили, залишалися тут, і ми не могли покинути їх у цей час. Ми ризикували життям, намагаючись допомогти, підтримати, бути поруч, навіть коли обставини були безжальними. Віра в свободу, у те, що ми не повинні підкорятися несправедливості, була тим, що не дозволяло нам зламатися. Це було не лише питання фізичного виживання, а й збереження нашої гідності, нашої людяності. Ми знали, що навіть у найтемніші моменти надія може стати тим світлом, яке допоможе витримати».

Завершення:

Кадри: Вигляд зруйнованих будівель та евакуація.

Текст: «Життя під окупацією – це не просто страх. Це боротьба за право на свободу та мир. Кожен день стає боротьбою не лише за фізичне виживання, а й за збереження людської гідності. Це коли твої права, твої мрії і навіть твої найпростіші потреби стають розкішшю, яку важко досягти. Це боротьба, в якій ти не можеш відмовитися від своїх переконань, навіть якщо навколо тебе все зруйновано. Це момент, коли ти маєш постійно приймати рішення – чи піддатися

тиску, чи залишитися вірним своїм принципам, навіть коли всі навколо здаються зламаними. Віра в свободу, надія на мир стають твоїми головними союзниками. І навіть якщо здається, що надія згасає, ти розумієш, що саме ця боротьба і є твоїм правом – правом на те, щоб жити по-людськи, вільно і мирно».

Ця серія репортажів на воєнну тематику допомогла нам не лише висвітлити факти, а й заглибитися у внутрішній світ людей, які пережили війну, показати їхні страхи, надії, стійкість і шлях до відновлення. Вони дозволяють аудиторії побачити війну не лише через військові дії, але й через людське переживання, яке залишатиметься з нами ще довго після завершення конфлікту.

ВИСНОВКИ

У сучасній журналістиці репортаж займає важливе місце, особливо у висвітленні воєнних подій. Це жанр, що відзначається високою оперативністю, достовірністю та документальністю, дозволяючи аудиторії отримати реальну картину подій. Репортаж дає змогу не тільки інформувати, а й створювати ефект присутності, що дозволяє глядачеві чи читачеві відчувати атмосферу події, що відбувається. У контексті війни репортаж набуває особливого значення, оскільки він є важливим джерелом інформації про бойові дії, гуманітарну ситуацію, життя цивільних та вплив війни на різні соціальні групи, зокрема молодь.

Завдяки розвитку цифрових технологій медіапростір став ще більш насиченим, а соціальні мережі і цифрові платформи стали важливими каналами для поширення інформації. Вони дозволяють оперативно реагувати на події та залучати до процесу висвітлення не лише професійних журналістів, але й самих очевидців подій. Водночас це створює ризики, пов'язані з поширенням дезінформації та маніпуляцій, що вимагає від журналістів особливої відповідальності та перевірки фактів.

Не менш важливим аспектом є безпека журналістів, які працюють у зонах бойових дій, адже вони часто стають мішенями під час конфліктів. Висвітлення воєнних подій має бути етичним, гуманним та відповідальним, що забезпечить правдивість і точність поданої інформації, а також дозволить уникнути сенсаціоналізму та шкоди для учасників конфлікту.

Загалом, репортаж є невідільною частиною сучасної журналістики, яка не лише інформує, але й формує громадську думку, допомагаючи суспільству глибше зрозуміти контекст подій, їх наслідки та людські історії, що стоять за сухими фактами.

Журналістика має велику відповідальність, особливо коли йдеться про висвітлення кризових ситуацій та травмуючих подій, що стосуються молоді, яка пережила стрес або насильство. Врахування етичних стандартів є критичним для

того, щоб журналістські матеріали не лише інформували, але й не завдавали додаткової шкоди постраждалим. Дотримання принципів точності, об'єктивності, емоційної підтримки та психологічної стійкості дозволяє зберегти гідність постраждалих і допомогти аудиторії краще розуміти та співпереживати пережитим трагедіям.

Особливе значення має перевірка джерел інформації, що гарантує достовірність фактів та запобігає поширенню фейкових новин, що є особливо важливим в умовах цифрових технологій і соціальних мереж. Для журналістів необхідно знаходити баланс між оперативністю подачі інформації та її точністю, оскільки швидкість не повинна шкодити правдивості матеріалів.

У випадку висвітлення травмуючих подій, таких як збройний конфлікт або інші кризи, важливо застосовувати гуманістичний підхід, уникаючи сенсаційності, що може посилити психологічний тиск на постраждалих. Водночас, важливо не тільки інформувати, але й сприяти відновленню молодих людей через медіа-контент, показуючи не лише трагедії, а й приклади підтримки та подолання труднощів.

Таким чином, журналісти повинні бути чутливими до психологічних наслідків своїх матеріалів, дотримуватися етичних принципів і не використовувати трагедії для сенсаційного ефекту, зберігаючи при цьому професіоналізм і відповідальність перед суспільством.

Репортажі на воєнну тематику відіграють ключову роль у висвітленні реальних подій, що відбуваються під час війни, формуючи громадську думку та підтримуючи моральний дух нації. Аналіз українських медіа показав різноманіття підходів у висвітленні війни, де кожне медіа намагається знайти свій баланс між об'єктивністю, емоційною глибиною та фактичністю. Поглиблений аналіз зразків репортажів на воєнну тематику дозволяє виявити важливі риси та відмінності у жанрових формах, тематиці та способах передачі інформації, що допомагає ширшій аудиторії зрозуміти масштаби конфлікту не лише через військові дії, а й через персональні історії героїв війни.

У власній серії репортажів ми намагались передати реальну картину війни через людські історії, щоб показати, як війну переживають люди з різних сфер життя – військові, медики, волонтери та цивільні. Репортажі охоплюють різні аспекти війни: від повсякденного життя військових на передовій до боротьби медиків за життя поранених у польових умовах. Таким чином, ці матеріали мають на меті не лише інформувати, а й розкривати емоційну, гуманітарну складову війни, що допомагає глядачам або читачам краще зрозуміти, як війна змінює людське життя та які труднощі стикаються люди, що знаходяться на передовій.

Реалізація серії репортажів передбачала ретельну підготовку та врахування безпеки зйомок у небезпечних зонах, а також створення емоційного зв'язку з героями через їхні історії, що дозволяє глядачеві зануритися в реалію війни. Монтаж та використання візуальних і звукових ефектів допомогли посилити емоційну складову кожного репортажу.

Таким чином, серія репортажів стала важливим інструментом для поширення правдивої інформації про війни, формування міжнародної підтримки, а також для підтримки внутрішньої єдності та моралі в Україні. Вона показує, як війна руйнує життя, але також дає людям силу боротися за краще майбутнє.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дорошкевич Д. В., Томко К. В. Аналіз інструментів оцінки ефективності візуального цифрового контенту. Ефективна економіка. 2020. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7759>
2. Захарченко А. П. Феномен сюжетних ліній в інформаційному просторі українських медіа та соціальних мереж. // Кросмедіа: контент, технології, перспективи : колективна монографія / В. Е. Шевченко (ред.). Київ : Кафедра мультимедійних технологій і медіадизайну Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2017. С. 96–105.
3. Мащенко І. Г. Енциклопедія електронних мас-медіа: словник-госарій термінів і виразів : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Запоріжжя : Дике поле, 2006. Т. 1.
4. Мороз О. Нація овочів? Як інформація змінює мислення і поведінку українців. Київ : Yakaboo Publishing, 2020.
5. Остапенко І. В. Медіаконтент як засіб розвитку громадянської компетентності молоді : методичні рекомендації. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. 2022.
6. Остапенко І. В. Потенціал соціальних медіа для розвитку громадянської компетентності студентської молоді. Український психологічний журнал. 2020. № 2(14). С. 165–185.
7. Остапенко І. В. Стратегії та технології активізації самоідентифікування молоді : методичний посібник. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019.
8. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів : Закон України від 23.09.1997 № 540/97-ВР: станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-вр#Text>
9. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ : станом на 15 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

10. Проведення інтерв'ю з людьми, які пережили травму (етичні аспекти). НСЖУ. URL: <https://nsju.org/navchannya/provedennya-intervyu-zlyudmy-yaki-perezhyly-travmu-etychni-aspekty/>

11. Рекомендації Комісії з журналістської етики щодо висвітлення подій, пов'язаних з воєнними діями ЗСУ на території Російської Федерації - Комісія з журналістської етики. Комісія з журналістської етики. URL: <https://cje.org.ua/statements/recommendations-cje/>

12. Рибик Л. А. Вторинний посттравматичний стресовий розлад у дружин учасників бойових дій. Юридична психологія. 2016. С. 148. URL: <https://psychped.naiu.kiev.ua/article/download/444/446/>

13. Роз'яснення КЖЕ щодо етичної поведінки журналіста в процесі проведення інтерв'ю з людьми, які пережили травму. Комісія з журналістської етики. URL: <https://cje.org.ua/news/rozyasnennya-kzhe-shchodoetychnoyi-povedinky-zhurnalista-v-procesi-provedennya-intervyu-z/>

14. Садівничий В. О. Типи, види та особливості подачі контенту кросмедіа. // Кросмедіа: контент, технології, перспективи : колективна монографія / В. Е. Шевченко (ред.). Київ : Кафедра мультимедійних технологій і медіадизайну Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2017. С. 40–47.

15. Соснюк О. П., Остапенко І. В. Веб-квест як інструмент розвитку медіакомпететності студентської молоді. Український психологічний журнал. 2018. № 1(7). С. 133–150.

16. Соснюк О. П., Остапенко І. В. Психологічні особливості активності користувачів соціальних медіа. Український психологічний журнал. 2019. № 2(12). С. 207–225.

17. Соснюк О. П., Остапенко І. В. Розвиток резистентності до деструктивних інформаційних впливів у користувачів соціальних медіа. // Військова психологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспективи : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. С. 124–126.

18. Список журналістів, які загинули від початку повномасштабної російської агресії (оновлено). НСЖУ. URL: <https://nsju.org/novini/armansoldinstav-14-ym-mediapraczivnykom-shho-zagynuv-pry-vykonanni-profesijnyhobovyazkiv/>

19. Сучасні умови, дикість російських солдатів, справжня війна. Іноземні журналісти поділилися враженнями від роботи в Україні. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/zhurnalisty-pro-vijnu-v-ukraine/6555069.html>

20. Тетяна Трощинська: Завдання журналістів – збільшувати кількість людей, які готові виходити із зони комфорту й аналізувати інформацію. Суспільне Мовлення. URL: <https://corp.suspilne.media/newsdetails/9637>

21. Травма і журналістика: поради щодо інтерв'ю. INgenius. Медична та наукова платформа. Лекції, статті, зустрічі з успішними особистостями. INgenius. URL: <https://ingeniusua.org/articles/travma-izhurnalistyka-porady-shchodo-intervyu>

22. Травматичний досвід та перша психологічна допомога. Jobs 4 Ukraine blog. URL: <https://blog.jobs4ukr.com/2023/06/07/особливості-травматичного-досвіду-т/>

23. У зруйноване обстрілами селище на Миколаївщині повертаються люди. Суспільне Миколаїв. URL: <https://suspilne.media/mykolaiv/344284-uzrujnovane-obstrilami-selise-na-mikolaivsini-povertautsa-ludi/>

24. Україна: висвітлення конфлікту: практичний посібник для журналістів. SlideShare. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/ss-93445193/93445193>

25. Українські медіа і російська дезінформація: точки дотику і як протидіяти. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення – офіційний веб сайт. URL: <https://webportal.nrada.gov.ua/ukrayinski-media-irosijska-dezinformatsiya-tochky-dotyku-i-yak-protydiyaty/>

26. Федунь І. Воєнна журналістика: Теорія та практика. Київ : ГО «Центр аналітики і розслідувань», 2018, С. 1–6.

27. Хоменюк О., Негресва І. Методологія оцінювання якості журналістських розслідувань. Детектор медіа. 2016. URL: <https://detector.media/monitoring/article/119360/2016-10-04-metodologiya>
28. Чирва Р. Інформаційна війна – зброя, страшніша за ядерну. Профспілкові вісті. 2014. № 13. С. 8–9.
29. Чому Україна програє в інформаційній війні? URL: https://lb.ua/blog/dmytro_lubinetz/481897_chomu_ukraina_prograie_informatsiy_niy.html
30. Шевченко, І. Нація швидкого харчування: темна сторона всеамериканської їжі, Львів, 2001. 288 с.
31. Шмікл Ш. Як писати про війну. 2015. С. 16. URL: <http://medialab.online/wp-content/uploads/2015/12/war.pdf>
32. Шульгіна В. І. Основні властивості інформації в сучасних ЗМІ: Міжнародна науково-практична конференція «Інновації та особливості функціонування ЗМІ в демократичному суспільстві», Львів, 2021. С.108–110.
33. Як говорити про полон: поради для журналістів на основі реальних історій. Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua/advice/yak-govoryty-pro-polon-porady-dlya-zhurnalistiv-naosnovi-realnyh-istorij-i64135>
34. Як змінилась українська журналістика за рік війни. Foreign Ukraine. URL: <https://foreignukraines.com/2023/03/04/how-ukrainian-journalismchanged-during-the-year-of-the-war/>
35. Boden Z., Larkin M. Moving from social networks to visual metaphors with the Relational Mapping Interview: an example in early psychosis. // A Handbook of Visual Methods in Psychology. Using and Interpreting Images in Qualitative Research / Paula Reavey (Eds.). London, New York : Routledge, Taylor & Francis Group, 2021.
36. Boydston A. Making the news: Politics, the media, and agenda setting. University of Chicago Press, 2013. 280 p.
37. Ennis R. H. Critical Thinking Assessment. // Critical Thinking and Reasoning: Current Research, Theory, and Practice / Fasko D. Hampton Press, 2003.

38. Froggett L. Imagery and association in a group-based method: the visual matrix. // *A Handbook of Visual Methods in Psychology. Using and Interpreting Images in Qualitative Research* / Paula Reavey (Eds.). London, New York : Routledge, Taylor & Francis Group, 2021.

39. Gwendolyn Mariano. Gun Reporting Methodology//Center for Investigative Reporting. 18 c.

40. Hand M. Visuality in social media: Researching images, circulations and practices. // *The SAGE handbook of social media research methods* / L. Sloan & A. Quan-Haase (Eds.). London : Sage, 2017.

ДОДАТКИ

Додаток А

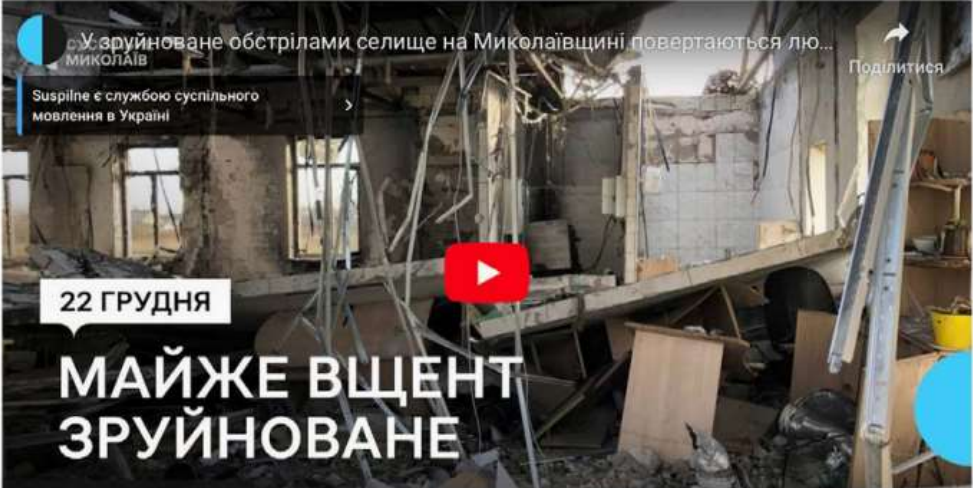

Рис. 1. Репортаж «У зруйноване обстрілами селище на Миколаївщині повертаються люди»

СУСПІЛЬНЕ МИКОЛАЇВ УСІ НОВИНИ ВІЙНА УКРАЇНА І СВІТ КУЛЬТУРА СПОРТ

"Я боялась, що горітиме вся вулиця. Така спека була на вулиці. Вони так стріляли, що було по 40 прильотів одразу за час. Вони стріляли по-страшному. Я бачила як горіли дома, як горіли поля, як прийшло худоби штук 30", — Заглада Марія.

У селищі від обстрілів загинуло троє людей. Станом на 22 грудня сюди повернулись 120 жителів. Організують толоки та прибирання. Ремонтні бригади працюють над відновленням електромережі. Воду качають зі свердловин за допомогою генераторів.

У зруйноване обстрілами селище на Миколаївщині повертаються лю...
Суспільне Миколаїв
Суспільне є службою суспільного мовлення в Україні
22 ГРУДНЯ
МАЙЖЕ ВЩЕНТ ЗРУЙНОВАНЕ
Поділитися

Рис. 2. Репортаж «У зруйноване обстрілами селище на Миколаївщині повертаються люди»

рятувальна операція триває, повідомив очільник Ради оборони міста
Олександр Вілкул

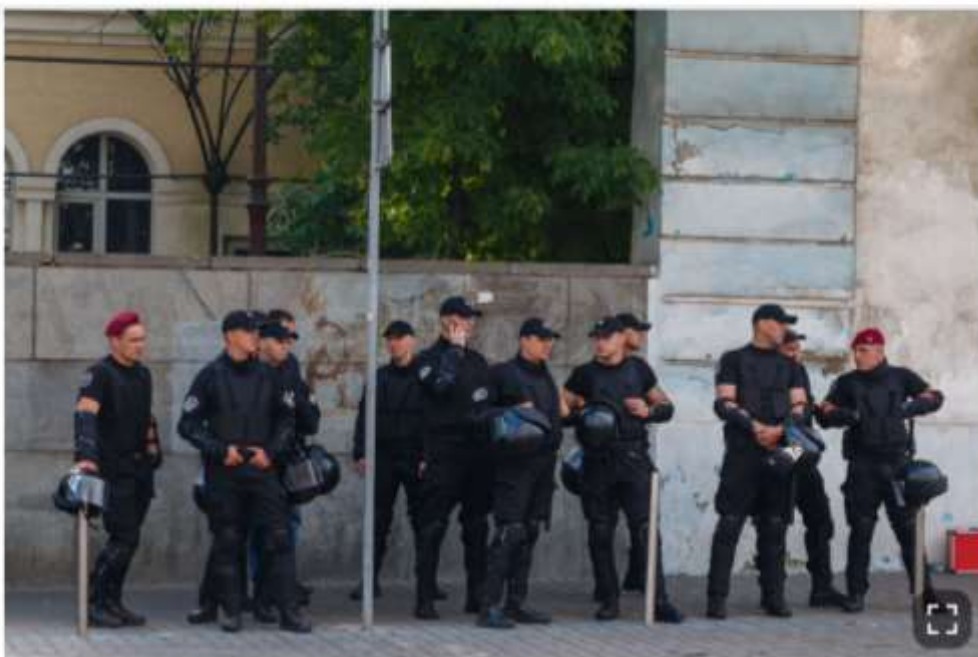

Наталя, мешкає неподалік ракетного удару по Кривому Рогу 5 березня. Суспільне Дніпро

Наталя живе у будинку неподалік місця атаки по Кривому Рогу. Розповідає, що тільки закінчили ремонт та поставили вікна після першого прильоту:

"В телеграм-каналі було повідомлення «30 секунд – укриття». Звісно, що за ці 30 секунд ніхто нікуди не втік. Знову винесло все, але цей раз масштаби трагедії, скажімо так, в два рази більше", - розповідає жінка

Рис. 3. Репортаж «Війська РФ вдарили ракетою по готелю у Кривому Розі, двоє загинув. Під завалами можуть бути люди»

📷 Фото: ТСН.ua/Максим Іващенко

З боку Національної опери вулиця перекрита металевою огорожею, на в'їзді з десяток автобусів, у яких привезли близько п'яти тисяч нацгвардійців і поліцейських. Через шість металодетекторів **пропускають по черзі учасників Маршу**. Перевіряють педантично. У хлопця в рюкзаку знаходять зеленку і йод, на запитання поліції, навіщо вони йому на Марші, відповідає: "А може погано комусь стане. Я допоможу". Вилучили.

Рис. 4. Репортаж «Бунтуй, кохай, права не віддавай». Як минув «Марш рівності» у Києві»

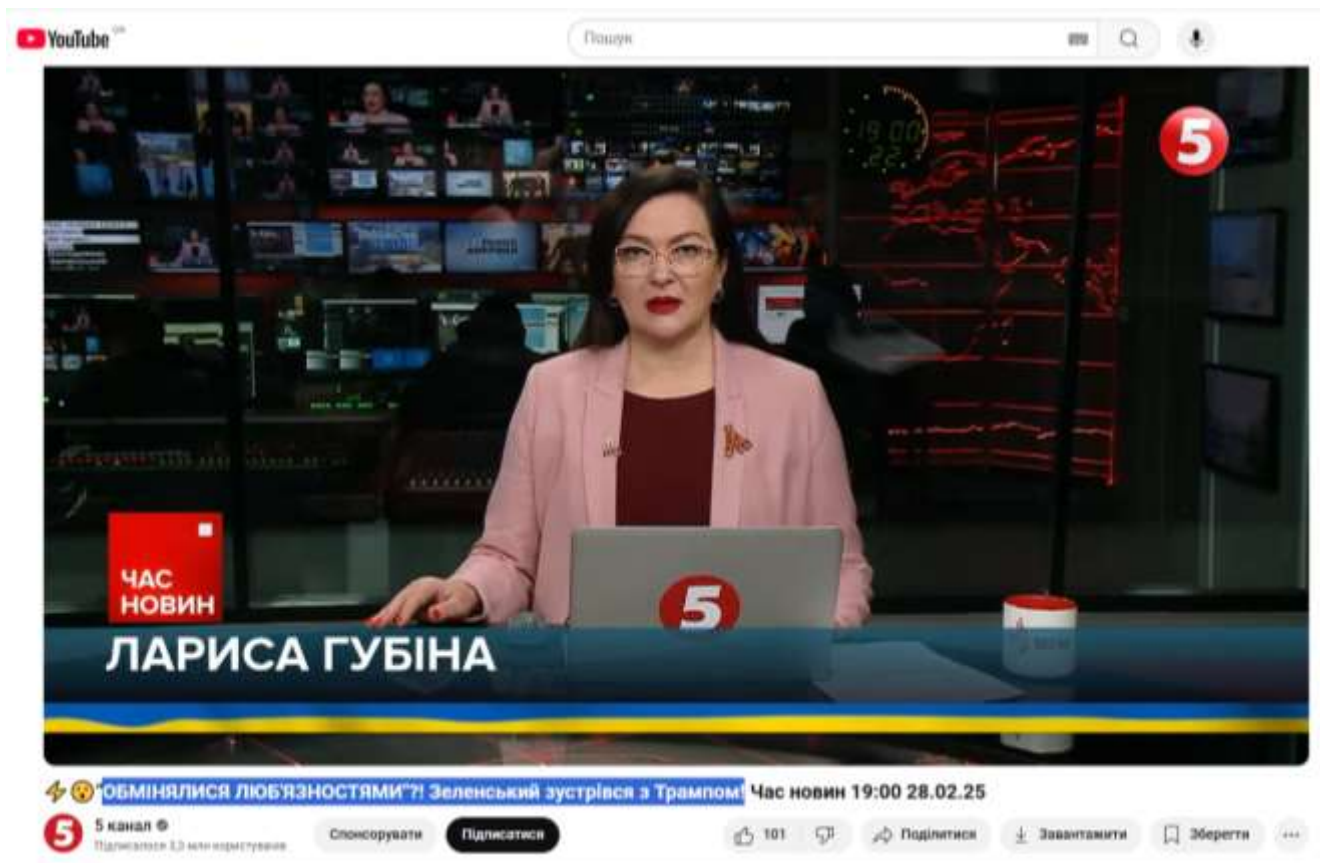

Рис. 5. «Репортаж ОБМІНЯЛИСЯ ЛЮБ'ЯЗНОСТЯМИ?! Зеленський зустрівся з Трампом»